

Pensioenfonds PGB

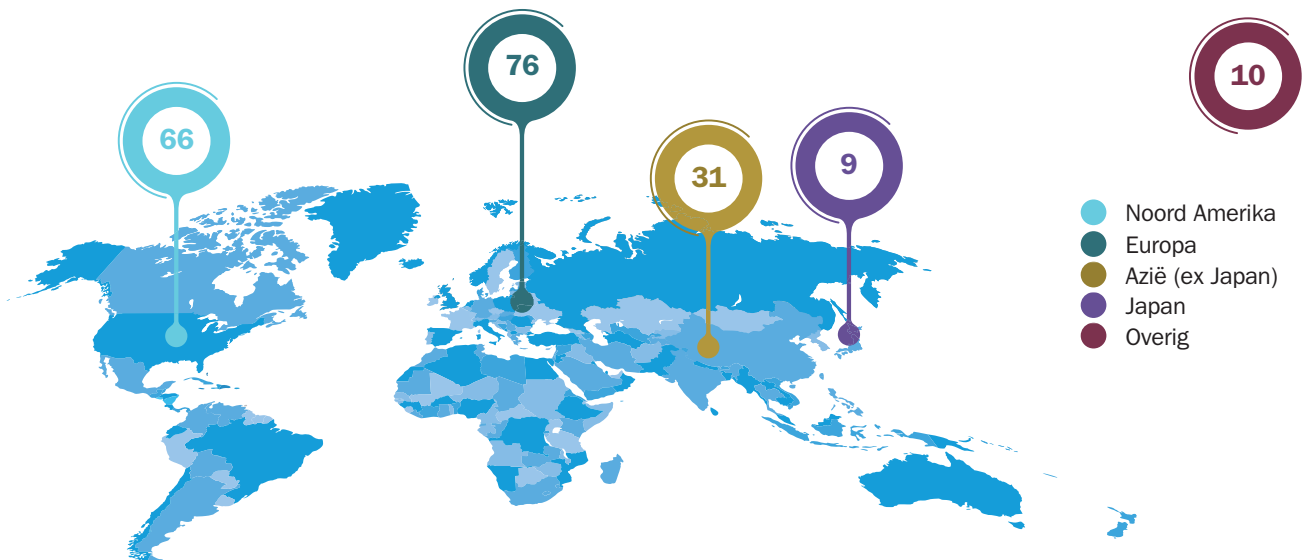
4e kwartaal 2022

Het doel van de **reo**[®] (responsible engagement overlay)^{*} service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

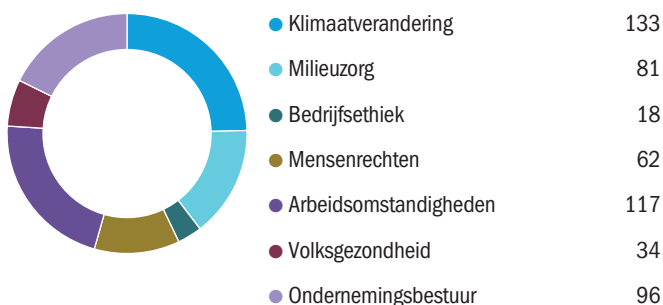
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Engagement	Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
278	192	80	32

Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp**

Behaalde milestones naar onderwerp

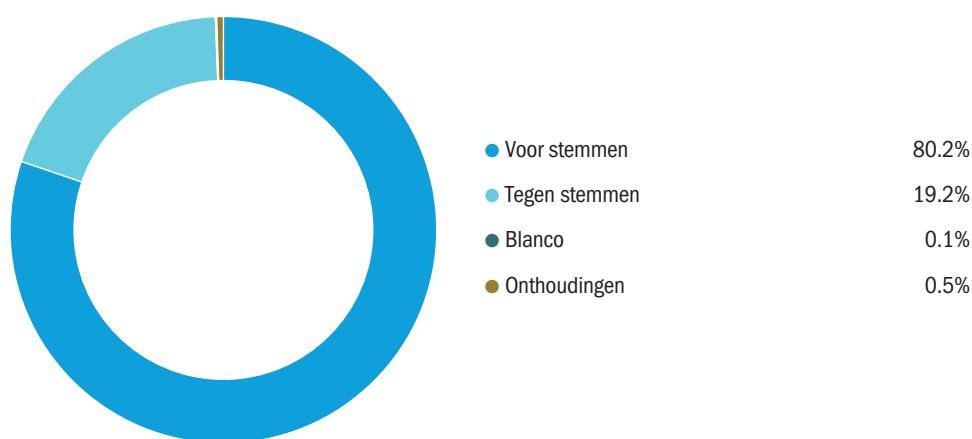
* **reo**[®] wordt toegepast op €1110 miljard beheerd vermogen per 30 september 2022.

** Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

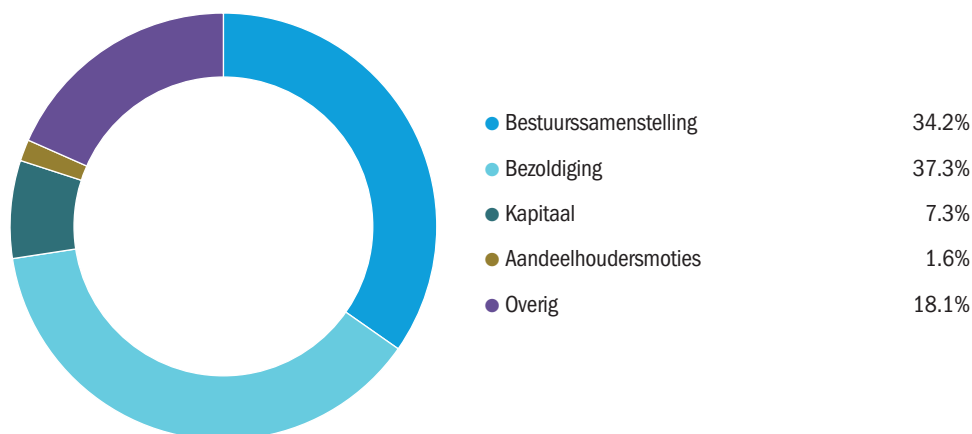
Stemresultaten: ***

Aantal AVA's	590
Aantal stemmen	3846

Aantal stemmen

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

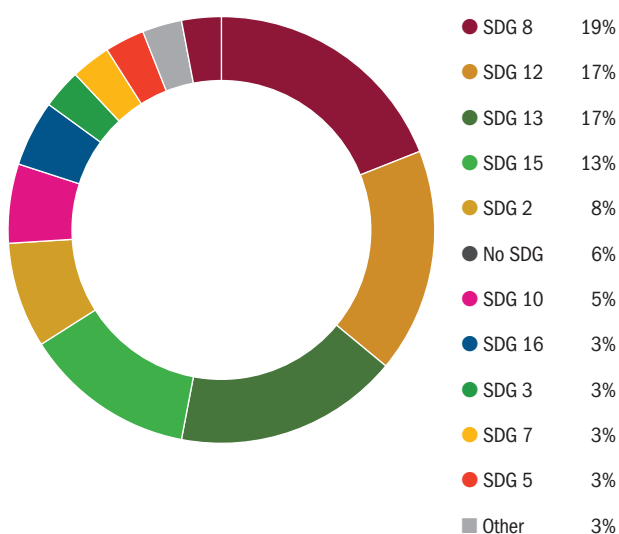
*** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

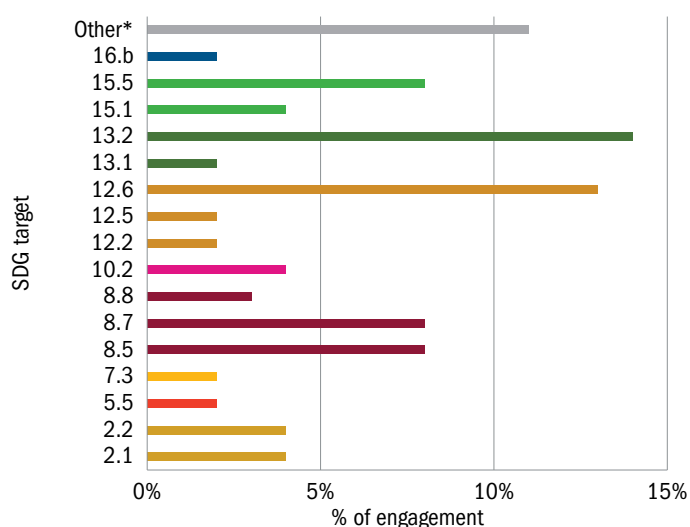
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

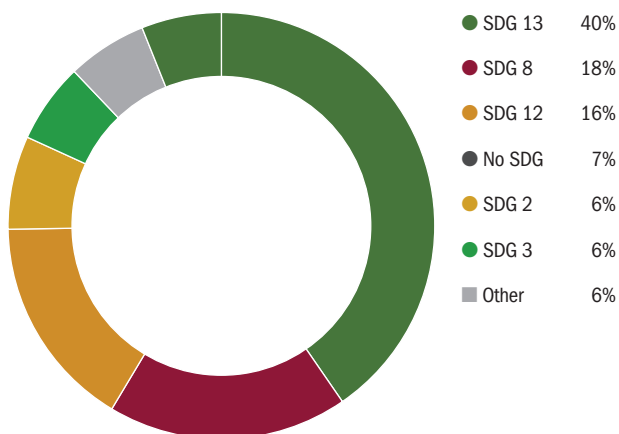
Engagement SDG niveau

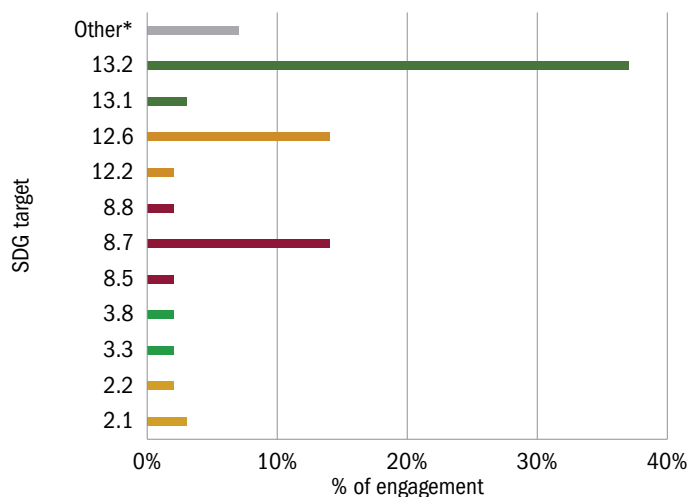
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: Air Liquide SA

Land: Frankrijk

Sector: Basismaterialen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Voldoende

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Net zero-strategie

SDG: 13.2

Achtergrond

Air Liquide is mondiaal toonaangevend in industriële gassen. De primaire producten (atmosferische en procesgassen) worden in uiteenlopende sectoren gebruikt, o.a. chemie, energie, gezondheidszorg, voedingsmiddelen en elektronica. Bedrijven in industriële gassen kennen de hoogste uitstoot van broeikasgassen in de sector chemie. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen (energiebron én grondstof) is een belangrijk zorgpunt. Het gebruik van aardgas voor de productie van waterstof vormt een aanzienlijk deel van de scope 1-uitstoot van Air Liquide. Verdere vorderingen op het gebied van de opvang, het gebruik en de opslag van CO₂ (CCUS) alsook elektrolytische waterstoftechnologie zijn van essentieel belang voor de CO₂-afbouw van de activiteiten.

Actie

We hebben in heel 2022 zowel een-op-een als met andere beleggers met Air Liquide gesproken. We wilden meer inzicht krijgen in de beoogde koolstofneutraliteit. De onderneming wil dit met behulp van drie middelen realiseren: 1) duurzame energie, 2) CO₂ opvang, en 3) energie-efficiëntie. Ruim 85% van de activa is al elektrisch en dus is toegang tot betrouwbare en betaalbare duurzame energie van essentieel belang. Air Liquide benadrukte daarnaast het belang van technologieën zoals CCUS in de tussentijd. We vonden het bemoedigend dat CCUS op sommige locaties en bij andere partijen in de waardeketen is geïntroduceerd. Wat ons bevreedde, is dat Air Liquide pas in 2025 de uitstoot kan terugdringen. Die vertraging werd toegeschreven aan projecten in de pijplijn die weliswaar al zijn goedgekeurd maar nog niet lopen. Er is verder gesproken over het belang van waterstof in de energietransitie. Het deed ons deugd dat Air Liquide blauwe waterstof niet als een langetermijnoplossing beschouwt; bemoedigend is dat de onderneming wereldwijd meerdere elektrolyse-activiteiten heeft. Er is daarnaast een investering van circa € 8 miljard toegezegd in de koolstofarme waterstofketen in 2035.

Oordeel

We zijn onder de indruk van wat Air Liquide doet om in 2050 koolstofneutraal te zijn. Het bedrijf heeft als eerste in de sector het streefdoel door het Science Based Targets initiative (SBTi) laten valideren. Hoewel het ons zorgen baart dat de bedrijfsuitstoot tot 2025 stijgt, komt de redenering overeen met de visie van het Internationaal Energieagentschap (IEA) dat de emissies van de sector chemie de komende paar jaar een piek bereiken, willen ze op koers blijven met het net zero-scenario voor 2050. Tot slot is het bemoedigend dat Air Liquide als lid van de adviesgroep van deskundigen met het SBTi samenwerkt aan een project voor CO₂-afbouw op sectorniveau. Dat project moet het komende jaar à anderhalf jaar standaardmethodes gaan opleveren.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Carlsberg AS

Land: Denemarken

Sector: Dagelijkse consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Matig

Thema: Mensenrechten, Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Mensenrechten

SDG: 8.7

Achtergrond

Carlsberg is wereldwijd actief en heeft een uitgebreide keten, ook in omgevingen met risico op mensenrechtenschendingen. De score van Carlsberg op de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) (een evaluatie van de governance, processen en herstelmaatregelen conform de kernindicatoren van de Guiding Principles for Business and Human Rights van de VN) bedroeg 8,5 uit 26 punten.

Actie

De lage CHRB-score was aanleiding om contact te zoeken met Carlsberg. We wilden weten hoe het mensenrechtenprogramma is georganiseerd en welke evaluatie- en herstelprocessen er zijn. Uiteindelijk kwam er een call met het hoofd ESG en dat van verantwoorde inkoop. De onderneming weet dat merkwilders in de horeca risico lopen en had hier jaren geleden al een programma voor ingericht. Er is daarnaast sprake van een lopende dialoog om de arbeidsomstandigheden te volgen. Nadat het bestaande mensenrechtenbeleid concreter was ingevuld, heeft Carlsberg in 2020 voor het eerst de belangrijkste risico's in kaart gebracht met behulp van Shift, een erkend expertisebureau. Met de uitkomsten is de monitoring ingericht op de gebieden met het hoogste risico en is een audit frequentie toegesneden op de prestaties van de leveranciers. Gesproken is over de effectiviteit: komt dat programma overtredingen wel op het spoor (audits op locatie geven vaak alleen een momentopname)? We hebben ook het belang van een wereldwijde anonieme klachtenlijn onder de aandacht gebracht. Het proces van risico identificatie wordt momenteel geëvalueerd. In de herziene aanpak wordt tot ons genoegen ook rekening gehouden met de factor arbeid bij derden (extra risico en minder transparantie). Hoewel het programma volgens ons goed in elkaar zit, noemden we de rol van kwaliteitsbeoordelingen voor de audits; dat zou door Carlsberg worden meegenomen. We hebben daarnaast gepleit voor betere informatieverschaffing en engagement met de CHRB. Tot slot hebben we gevraagd of er in de rampenplannen speciale bepalingen voor conflicten waren opgenomen. Die bepalingen zijn er niet, maar het duurzame inkoopbeleid wordt als leidraad gehanteerd. Het deed ons genoegen dat alle Oekraïense activiteiten weer operationeel zijn.

Oordeel

Aanleiding voor engagement was de lage CHRB-score van Carlsberg. Die score leidde tot zorg over de governance, processen en aanpak van potentiële mensenrechtenschendingen in de eigen activiteiten en de keten. Na onze gesprekken met beide directeuren voor duurzaamheid en verantwoorde inkoop zijn wij tot de slotsom gekomen dat het bedrijf een krachtig programma heeft voor de uitvoering van de beleidstoezeggingen en regelmatig op risico-ontwikkelingen evalueert. We verwachten dat de volgende CHRB-score hoger uitvalt en het aanwezige programma meer recht doet. We hebben aangedrongen op meer aandacht voor de kwantitatieve rapportage van KPI's. Daar blijkt namelijk de effectiviteit uit van de actieplannen, eventuele veranderingen in het risicoprofiel, alsook het verband tussen inkoop en de mensenrechtenstrategie.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: SK Innovation Co Ltd

Land: Zuid-Korea

Sector: Energie

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Corporate governance

Onderwerp: Corporate governance

SDG: 10.2

Achtergrond

SK Innovation, de houdstermaatschappij van SK Group, is een toonaangevende raffinagematschappij actief op het gebied van benzine, alternatieve energie, accu's en olie-exploratie. Het hoofdkantoor is gevestigd in Zuid-Korea en SK Innovation is actief in de Zuid-Koreaanse energiesector. Het concern rekent daarnaast mondiale autofabrikanten tot de klantenkring voor accu's en smeermiddelen. We hebben contact gezocht voor meer inzicht in de benadering van de corporate governance, o.a. bestuursdiversiteit, -effectiviteit en -toezicht op duurzaamheid (ESG).

Oordeel

We waren blij met de positieve dialoog en vonden de geboekte voortgang bemoedigend. SK Innovation stond open voor onze aanbevelingen en leidt graag de markt op het gebied van corporate governance.

Actie

Via de Asian Corporate Governance Association (ACGA) hebben we gezamenlijk gesproken met de onderneming op het hoofdkantoor in Seoul. Gesproken is met de bestuursvoorzitter (het is nog altijd relatief ongebruikelijk om op dit niveau toegang tot een Zuid-Koreaans bedrijf te krijgen). De onderneming heeft de afgelopen twee jaar de governancestructuur en -informatieverschaffing verbeterd en we wilden daar graag meer informatie over. Bemoedigend was o.a. de ambitie om in 2023 de onafhankelijkheid van het bestuur te versterken van 57% naar 75% en om de genderdiversiteit te verhogen van 14% tot tussen de 25% en 38%. Als het bedrijf daarin slaagt, is dat erg hoog voor Zuid-Korea. SK Innovation zou in dat opzicht marktleider zijn. Recent ook zijn interne bestuursevaluaties ingevoerd, een goede stap voor de juiste mix vaardigheden en achtergrond in het bestuur. We stimuleren de onderneming om een externe partij in te zetten voor een onafhankelijke evaluatie. Tot slot hebben we gesproken over de rol van de ESG-commissie. Gunstig vonden we dat de commissie alle bestuursagenda's evalueert en zich tevens buigt over de KPI's van de CEO voor zover deze ESG betreffen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Teleperformance

Land: Frankrijk

Sector: Industrie

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Arbeidsomstandigheden

SDG:

12.6

8.5

Achtergrond

Teleperformance verzorgt telemarketing en telediensten. Het in Frankrijk gevestigde bedrijf is vooral bekend van de content moderation-diensten die het voor grote techbedrijven als TikTok verzorgt. Teleperformance staat sinds kort in de schijnwerpers vanwege de arbeidsomstandigheden in die activiteiten. Er kwamen ook andere problemen met de bedrijfscultuur, de medewerkertevredenheid en antivakbondsgeluiden aan het licht.

Actie

We hebben gesproken met de wereldwijde directeur duurzaamheid en secretaris van de vennootschap. Teleperformance ontkende de beschuldigingen en sprak over hoge cijfers voor de medewerkerbetrokkenheid alsook over het toezicht van het bestuur op betrokkenheidsmaatstaven. We hebben ook gesproken over maatregelen beschreven voor bescherming van de geestelijke gezondheid van heel het personeel (en niet alleen bij content moderation). Er worden trainingen voor de veerkracht verzorgd, alsook psychologische steun en wellness-programma's. We hebben het belang benadrukt van zo veel mogelijk informatie in het auditverslag. Dit ten bate van het herstel van het vertrouwen van beleggers. Wat betreft vrijheid van vereniging hebben we geadviseerd een zogenaemde 'labour neutrality agreement' af te spreken en bekend te maken hoeveel mensen er onder een cao vallen (als blijk van commitment en transparantie naar de belanghebbenden).

Oordeel

We hadden het idee dat het bestuur onvoldoende inzicht heeft in de activiteiten in verschillende regio's. Sinds de dialoog is Teleperformance uit de meest opvallende activiteiten op het gebied van veiligheid en vertrouwen gestapt, is er gesproken met de overheid in Colombia alsook met de vakbond Ultraclaro en is er verder een mondiaal akkoord getekend met UNI Global Union. We vervolgen de engagement na de publicatie van de auditresultaten en bewaken de voortgang van het arbeidsomstandighedenproces.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement casestudy

Naam: Uber Technologies Inc

Land: VS

Sector: Industrie

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Voldoende

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Veiligheid, politieke lobby en migranten zonder papieren bij Uber

SDG: 8.5

Achtergrond

Uber Technologies Inc is een Amerikaans techconcern voor mobiliteit. De belangrijkste activiteiten zijn taxiritjes, voedselbezorging en vrachtvervoer. Uber heeft te maken gehad met een hele serie controverses: 1) Uber is beschuldigd van het verwaarlozen van de veiligheid van bezorgers, bestuurders en passagiers, vooral op het gebied van seksuele intimidatie. De zichtbaarheid voor beleggers van de manier waarop Uber met dit probleem omgaat, wordt gemaskeerd door de weinig frequente en onvolledige rapportage hierover. 2) Uber's slechte staat van dienst in politiek lobbyen in Europa kwam deze zomer aan het licht doordat een voormalige senior manager documenten aan de pers lekte. Die lobbypositie is nog onverminderd sterk. 3) Uber heeft te maken met rechtszaken in Italië, Qatar en het Midden-Oosten, Nederland en Frankrijk over de banden met migranten zonder verblijfspapieren.

Actie

We hebben in een call met het nieuwe hoofd ESG bij Uber deze drie punten aan de orde gesteld en in een latere email onze verwachtingen verder toegelicht. Op het gebied van veiligheid hebben we Uber gevraagd de informatie over alleen de VS uit te breiden naar alle locaties waar Uber actief is en om aangescherpte gegevens te verschaffen over hoe veiligheidsincidenten worden afgehandeld. Wat lobbyen betreft vroegen we Uber om de lobbyprincipes en -governance toe te lichten, om directe lobbyactiviteiten bekend te maken, alsook die buiten de VS via samenwerkingsverbanden/brancheorganisaties plaatsvinden. De problemen met illegale arbeid vallen onder twee categorieën: de manier waarop Uber potentieel personeel screent en hoe Uber omgaat met het ontslaan van kwetsbare migranten zonder status. Van Uber willen we graag extra informatie over de manier waarop wordt gecontroleerd op status, hoe er wordt omgegaan met personeel dat een rekening van derden gebruikt en hoe Uber de situatie op een fatsoenlijke manier aanpakt als men op een illegale migrant in het personeelsbestand stuit.

Oordeel

De onderneming heeft kennisgenomen van onze zorg en was zich bewust van het feit dat veiligheid en lobbyen aandachtspunten zijn voor een aantal beleggers. Het probleem van migranten zonder papieren is van recentere aard in de activiteiten in Qatar & het Midden-Oosten, Nederland en Frankrijk. Uber leek op dit punt minder goed voorbereid. We hebben sinds de call een positief gesprek gehad met het hoofd duurzaamheid, maar vooralsnog geen concrete indicatie dat men van plan is iets met onze aanbevelingen te doen. Ons streven is om de engagement begin 2023 voort te zetten, alvorens we zoeken naar escalatiemogelijkheden.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG1	1.3	Stelsels voor sociale bescherming voor iedereen invoeren
SDG2	2.1	Een einde maken aan honger en toegang garanderen tot veilig en voedzaam voedsel
SDG2	2.2	Een einde maken aan alle vormen van ondervoeding, vooral bij kinderen en vrouwen
SDG3	3.3	Een einde maken aan aids, tb, malaria en door water overgedragen en andere overdraagbare ziekten
SDG3	3.4	Sterfte door niet-overdraagbare aandoeningen verminderen en geestelijke gezondheid bevorderen
SDG3	3.7	Wereldwijde toegang tot seksuele en voortplantingszorg zekerstellen
SDG3	3.8	Toegang tot medicijnen en gezondheidszorg
SDG3	3.9	Het aantal doden en ziekten door verontreiniging en besmetting reduceren
SDG5	5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes
SDG5	5.5	Verzekeren gelijke kansen voor vrouwen, inclusief leiderschap op alle niveaus;
SDG6	6.3	Waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken
SDG6	6.4	Verhogen efficiëntie watergebruik om een antwoord te bieden op de waterschaarste
SDG6	6.6	Watergerelateerde ecosystemen beschermen en herstellen
SDG7	7.1	Universele toegang tot moderne energiediensten waarborgen
SDG7	7.2	Het aandeel hernieuwbare energie in de wereldwijde energiemix aanzienlijk vergroten
SDG7	7.3	De wereldwijde snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen
SDG8	8.2	Tot meer economische productiviteit komen door innovatie
SDG8	8.5	Realiseren volledige en productieve werkgelegenheid voor iedereen
SDG8	8.7	Uitroeien gedwongen arbeid, moderne slavernij en mensensmokkel
SDG8	8.8	Veilige werkomgeving bevorderen voor alle werknemers
SDG9	9.1	Veerkrachtige en duurzame infrastructuur ontwikkelen
SDG9	9.4	Voor meer verduurzaming sectoren opwaarderen en moderniseren
SDG9	9.a	Duurzame infrastructuur in ontwikkelingslanden faciliteren
SDG10	10.2	Inclusiviteit voor iedereen mogelijk maken en stimuleren
SDG10	10.3	Zorgen voor gelijke kansen en wetgeving voor iedereen
SDG10	10.4	Beleid invoeren om meer gelijkheid te realiseren
SDG10	10.a	De bijzondere rechten-bepalingen van de WTO doorvoeren

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG11	11.6	De negatieve milieueexternaliteiten van steden reduceren
SDG12	12.2	Natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheersen en efficiënt gebruiken
SDG12	12.4	Gebruik chemicaliën en afval gedurende de hele cyclus beheersen
SDG12	12.5	Door preventie, vermindering, recycling en hergebruik afval aanzienlijk beperken
SDG12	12.6	Bedrijven aanmoedigen om duurzame praktijken in te stellen en de duurzaamheidsrapportage aan te scherpen
SDG13	13.1	Aanpassingsvermogen versterken tegen de effecten van klimaatverandering
SDG13	13.2	Klimaatplannen integreren in beleid en strategieën
SDG13	13.a	Aanpak vermindering klimaatverandering voor ontwikkelingslanden
SDG14	14.5	Ten minste tien procent van de zee- en kustgebieden in stand houden
SDG15	15.1	Duurzame consumptie zekerstellen van zoetwatersystemen op land
SDG15	15.2	De implementatie van duurzaam beheer van bossen bevorderen
SDG15	15.5	Aantasting van natuurlijke leefgebieden inperken
SDG15	15.8	Het effect van invasieve soorten op ecosystemen (land en water) reduceren
SDG16	16.3	De rechtsgang en de toegang tot rechtspraak voor iedereen stimuleren
SDG16	16.6	Effectieve, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen
SDG16	16.b	Antidiscriminatiewetgeving stimuleren voor een duurzame ontwikkeling